

Referanser:

Arkivsak: 19/05096-31

Føringer for utlysning av Olavsstipend 2022

Sammendrag

Bispemøtet har siden 2014 hatt ansvaret for forvaltningen og tildelingen av Olavstipendet. Årshjulet for Olavstipendet tilsier at Bispemøtet på februarmøtet skal vedta antall stipender som skal lyses ut, og om visse temaområder skal prioriteres.

Olavstipendet for 2020 ble tildelt sokneprest, Silje Kivle Andreassen, sokneprest i Holmlia menighet, Oslo bispedømme og Kjersti Gautestad Norheim, sokneprest i Birkeland menighet, Bjørgvin bispedømme, med et prosjekt kalt: *"Kirken på urbane tettsteder. Presters erfaringer med - og muligheter for - samhandling med lokalmiljøet"*.

Prosjektperioden er nettopp fullført, og som et ledd i å få en mer formell avslutning på prosjektet har det vært arrangert et miniseminar der prosjektet og deres forskning ble presentert. Det er også et uttrykk for en tydeligere forventning fra Bispemøtets side om at prosjekter som blir tildelt støtte skal gi et håndfast resultat.

Olavstipendet for 2021 ble tildelt Stein Ellinggard, sokneprest i Bakklandet og Lademoen sogn, Nidaros bispedømme, for prosjektet «Frelst i en fei? - en kritisk undersøkelse omkring bruken av drop-in dåp fra 2016-2019». Hans prosjektperiode begynte i januar 2021.

Det har vært gode prosjekter som har fått støtte de siste årene, men tilfanget av søknader har variert en del. For Olavstipendet 2021 kom det inn totalt 5 søknader. Det er en pågående samtale å sikre en god informasjon, økning av søkerantallet og kvaliteten på de søknadene som kommer. Dette er et ansvar som ligger både lokalt og sentralt. Et ledd i dette er å vurdere temaer som Bispemøtet ser at det er behov for å få forsket på i kirken oppmot overføringsverdi i lokalkirken og som har potensiale for et godt tilfang av gode søknader.

Forslag til vedtak

Bispemøtet tildeler ett (eller to) stipend for 2022. Utlysningen gjøres åpen for alle søknader innen praktisk-kirkelige eller praktisk-teologiske temaområder, men vil særlig imøtese søknader som tematiserer (...).

Saksorientering

Bakgrunn

Bispemøtet overtok i 2014 ansvaret for forvaltningen og tildelingen av Olavstipendet. Stipendet ble opprinnelig opprettet av Kirkedepartementet for å øke kunnskapen om kirkens rolle i samfunnet, og for å styrke kirkens kompetanse til å løse dens oppgaver.

Bispemøtet har tidligere vedtatt retningslinjer for tildeling av stipendet og for utforming av søknad (BM 27/14). I retningslinjene heter det at: ” Stipendets formål er å gi prester som ikke er innenfor et tradisjonelt etter- og videreutdanningsløp eller en forskerutdanning (doktorgrad/PhD), en mulighet til å fordype seg innenfor tema med relevans for den praktiske prestatjenesten”.

Arbeidsplanen for forvaltningen av Olavsstipendet gir følgende årshjul for arbeid med stipendet:

Februar: Bispemøtet avgjør antall stipender som skal lyses ut og om de/det skal være knyttet til et bestemt emneområde. Stipendet/stipendene lyses ut umiddelbart etter dette.

Mai/Juni: Foreløpig søknadsfrist med mulighet for tilbakemelding fra sakkyndig.

Juni: Prosjektskisser som er innsendt blir vurdert av ekstern sakkyndig, som gir tilbakemelding om hvordan prosjektet/søknaden kan videreutvikles og forbedres.

August: Endelig søknadsfrist.

September: Bispemøtets AU gjør vedtak om tildeling. Sekretariatet informerer mottakerne. Søkere som ikke ble tildelt stipend mottar brev om avslag.

Oktober: Offentliggjøring og tildeling av stipendet skjer i forbindelse med Bispemøtet.

Med utgangspunkt i årshjulet, bes nå Bispemøtet om å gjøre vedtak på hvor mange stipender som skal lyses ut og om det skal knyttes opp mot bestemt tema.

Antall stipender

Antall stipender som har blitt delt ut har variert. Rammen for stipendet er frikjøp fra stilling i 12 måneder og et stipend på kr 100 000,-.

De siste årenes tildeling har gitt følgende stipender:

2021 Ett stipend (a 12 måneders frikjøp og 100 000,- i stipend)

2020 Ett stipend til et prosjekt delt mellom to (til sammen 12 måneders frikjøp og 100 000,- i stipend)

2019 Ett stipend (a 12 måneders frikjøp og 100 000,- i stipend)

2018 Ett stipend (a 12 måneders frikjøp og kr 100 000,- i stipend)

2017 To stipender (a seks måneders frikjøp og kr 50 000,- i stipend)

2016 To stipender (a seks måneders frikjøp og kr 50 000,- i stipend)

2015 To stipender (a seks måneders frikjøp og kr 50 000,- i stipend)

2014 Ett stipend (a 12 måneders frikjøp og kr 100 000,- i stipend)

Utlysningen for 2020 la til grunn at det skulle bli tildelt ett stipend. I arbeidet med de innkomne søknadene ble det vurdert slik at tildelingen av ett stipend var den beste løsningen med tanke på omfanget av de prosjektene de ble søkt om støtte til, inkludert det prosjektet som tilslutt ble tildelt stipendet.

Valg av tema

Hele stipendet, eller deler av det, kan knyttes opp mot ett eller flere forhåndsbestemte tema. De siste årenes utlysning har hatt følgende tema:

- 2021 Nye praksiser for dåp og nattverd som kontaktflater i folkekirken.
- 2020 Kirken og presten i lokalsamfunnet
- 2019 Prest i en ny tid
- 2018 Forkynnelse på ulike arenaer
- 2017 a) Reformasjonens betydning for det norske samfunn og Den norske kirke i dag
b) Kirkens plass i det offentlige rom
- 2016 a) Hvorfor skal barnet bringes til dåpen? Om luthersk dåpsforståelse
b) Om Luthers spiritualitet i dag.
- 2015 Ingen føringer for tildeling dette året
- 2014 a) Den norske kirke i et flerkulturelt samfunn
b) Prostenes ledelse av prestetjenesten
c) Kompetanseutvikling hos prestene: Prestenes behov vs. Kirkens behov

Da søknadsfristen for 2017 gikk ut i juni 2016, var det ikke kommet inn noen søknader. Man måtte derfor ha en annen gangs utlysning, da uten å være knyttet opp til et forhåndsbestemt tema. I utlysningen for Olavstipend 2020 ble denne problematikken løst ved å ha følgende formulering i utlysningen: " Utlysningen gjøres åpen for alle søknader innen praktisk-kirkelig eller teologiske temaområder. Prosjekter som tematiserer «Kirken og presten i lokalsamfunnet» vil bli prioritert". Dette ble gjort på liknende vis i 2021.

Forslag til tema for Olavstipendet 2022

En nærværende digital kirke

Kirke på nett er absolutt ikke noe nytt, men da nedlukkingen av samfunnet på grunn av koronapandemien i mars 2020 ble et faktum, ble dette noe alle lag i kirken måtte forholde seg til. Raskt vokste det fram et omfattende digitalt kirkelig nærvær på Instagram, Facebook, TikTok m.m. både lokalt og nasjonalt. Kirkens digitale satsing fikk et markant oppsving. Den norske kirke skal være der mennesker er - som en naturlig del av deres digitale liv. Folk flest er på nett, enten på mobiltelefonen, nettbrettet eller foran dataskjermen. Folk er vant til å bruke nettet til å finne svar eller til å utføre en handling. Det er ikke lenger bare en forventning, det er et krav. Det er kirkens plikt å forsøke å virkeliggjøre dette gjennom et aktivt, åpent og levende digitalt nærvær.

Hvilke digitale erfaringer har man høstet på godt og på vondt gjennom koronapandemien? Hvordan er den digitale kommunikasjonskompetansen blant kirkens ansatte? Hva er det og hva er det ikke å være kirke digitalt? Hva formidles og i hvilken form? Hvordan møter vi folk på nett og hvilke refleksjoner er blitt gjort med tanke på hvordan kirken fremstår på nett? Hvordan oppfattes kirken utad f.eks. i den gule medlemsgruppa? Hvilke liturgiske grep har man tatt for å gjøre liturgien digital kommuniserende? Et Olavstipend med dette som tematikk vil kunne gi nyttig innspill til det videre arbeidet med kommunikasjon og digital tilstedeværelse ikke minst med tanke på det digitale innhold og den digitale presentasjon/form. Her vil trolig mange tema kunne meldes inn.

Et kall til tro, håp og kjærlighet i klimakrisens tid - grønt diakonalt ansvar

«Klima, miljø, forbruk og rettferdighet» er temaer som har stått på kirkens dagsorden i flere tiår. Fra kirkens første miljøuttalelse som kom i 1969 og til i dag har kirken mer og mer tatt et grønt ansvar der en diakoni med en tydelig forankring i bærekraftmålene gir retning. For miljøkrisen menneskeheten står overfor handler ikke bare om politikk og økonomi. Dette er dypest sett en moralsk og åndelig krise. Det handler om menneskenes livsgrunnlag og framtid på en jord som i bunn og grunn tilhører Gud.

Der noen anklager kirken/biskoper for å være for politiske når de uttaler seg om klima og oljeutvinning, har andre etterspurt nettopp dette: En dypere forankring for å endre klodens kurs enn politiske og tekniske argumenter. Det er blitt sagt at kirka er verdens største miljøbevegelse – hvis den vil. Hvilket genuint bidrag er det kirken kan gi i en tid som preges av en mer og mer dystopisk virkelighetsoppfatning? Hvor grønn er egentlig Dnk? Hvilke erfaringer har arbeidet med «grønne menigheter» gitt kirken? Et prosjekt knyttet til denne tematikken vil kunne både bidra til en sunn realitetsorientering, men også gi nyttige innspill til konkrete lokale resultater og inspirasjon til fortsatt grønt diakonalt ansvar.

Prestens sjelesørgeriske møtepunkter

Enhver prest har lovet i ordinasjonsløftet at man skal: «i sjelesorg og skriftemål dra omsorg for hvert enkelt menneske og bære dem frem for Gud i bønn». Soknebud hører også inn under dette feltet. Dette er en side av prestatjenesten som ofte foregår i det stille. Hvordan forholder presten seg til denne siden av prestatjenesten? Mange vurderer dette som en kjerneoppgave ved tjenesten, samtidig som den lider under tidspress og andre arbeidskrav. Sjelesorgen står også i en spenning mot andre profesjoner som psykologien. Flere institusjoner, som for eksempel sykehus eller interesseorganisasjoner, tilbyr oppfølging av sørgende og pårørende. Alternativet om å oppsøke en prest for å dele av sine gleder og sorger kan virke fjernt for mange, også blant kirkens medlemmer. Et Olavstipend knyttet til tematikk rundt sjelesorg, skriftemål og soknebud kan bidra til både å belyse temaet og å skape en kirkelig samtale om hvordan man som profesjon forholder seg til tematikken. Dette kunne også bidra til en synliggjøring og revitalisering av en side av prestatjeneste som det ofte ikke snakkes så høyt om.

Antallet søkere

Antall mottatte søknader:

2021 fem søknader

2020 tre søknader (fire søkere)

2019 sju søknader

2018 seks søknader

2017 ingen søknader, ti søknader etter annen gangs utlysning

2016 seks søknader

2015 seksten søknader

Det har vært gode prosjekter som har fått støtte de siste årene, men tilfanget av søknader har ikke vært stort. Det må derfor være en kontinuerlig innsats for å få flere prester til å søke. Noe kan gjøres fra sentralt hold med å lage gode utlysninger og informere godt. Det ligger allikevel et stort ansvar lokalt hos biskoper og proster med å øke bevisstheten rundt dette. Det er viktig å være oppmerksom på prester som kan ha gode idéer og vilje og evne til å gjennomføre et prosjekt. De bør oppfordres til å søke, og kanskje få noe skjermet tid til å utforme en prosjektbeskrivelse og søknad.

Oppfølging av søkere og mottakere av stipendet

I utlysningen for 2019 ble det for første gang gitt tilbud om en sakkyndig tilbakemelding på søknaden før endelig søknadsfrist. Dette ble innført som et ledd i å heve kvaliteten på søknadene, slik at prester med gode idéer kan få hjelp til å utarbeide en bedre prosjektbeskrivelse, som trolig vil føre til bedre gjennomførte prosjekter.

Man bør vurdere om et tiltak for å få inn flere og bedre søknader kan være å oppmuntre de søkerne som har hatt gode og støtteverdige prosjekter tidligere burde oppfordres til å søke igjen. Det kan også vurderes om man bør tilby mer veiledning i utarbeidelse av prosjektsøknaden, da dette kan være et hinder for noen.

Fra tidligere år har det vært etterlyst en tydeligere avslutning på prosjektet, med en formell overlevering til Bispemøtet. Sekretariatet har arbeidet med å få en god rutine på dette, og for første gang ble det i 2019 gjennomført et miniseminar med Olavstipendmottaker for 2018 ved Bispemøtets åpning. Dette ble gjentatt året etter, og har blitt innarbeidet som en rutine, sammen med at prosjektet skal resultere i et skriftlig arbeid som kan distribueres til andre prester og kirken som helhet. Her må det også kunne gis føringer om en større grad av formidling av Olavstipendets forskning på fagdager, prostemøter m.m. slik at man får en større grad av kunnskapsdeling ut i kirken.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Bispemøtet dekker stipend på kr 100 000,-, og dette ligger fast i budsjettene til Bispemøtet. Bispedømmene dekker frikjøp fra stilling til den eller de som mottar stipendet, etter ekstra tilskudd fra Kirkerådet.

